Kadına Yönelik Şiddet ve Meşru Savunma (Violencia contra las mujeres y legítima defensa)

Doç. Dr. Ingrid Díaz Castillo
Pontificia Universidad Católica del Perú

Araştırma Konum

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağduru kadınların meşru savunma hakkı. Özellikle, sürekli şiddete maruz kalan kadınların, eşlerini veya partnerlerini bu kişiler kendilerini fiziksel olarak tehdit etmiyorken—örneğin, uyudukları ya da savunmasız oldukları bir anda—öldürmeleri durumuna odaklanacağım.

Araştırma Sorum

Bir kadın, sürekli olarak partnerinden şiddet gördüğü için, bu kişiyi fiziksel saldırı anı dışındaki bir anda öldürürse, meşru savunma uygulanabilir mi?

Hipotezim

Benim hipotezim bu durumda meşru savunmanın uygulanabileceği yönündedir. Ancak bunun için, kadının partneri tarafından sürekli fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığının ve bu şiddetin kadında bir hiyerarşi durumu yarattığının kanıtlanması gerekmektedir.

BAYTAZ, Batuhan; ÖZCAN, Pınar; SÖZÜER, Adem (2012). Sürekli şiddet mağduru kadınların eşlerini öldürmelerinde örselenmiş kadın sendromu ve ceza sorumluluğu tartışmalarının toplumsal cinsiyet eşitliği açısından irdelenmesi, Eşitiz. Uluslararası Suç ve Ceza Film Festivali, 1-18.

ERDEN TÜTÜNCÜ, Efser (2019). "Örselenmiş kadın sendromu" Argümanının Türk Hukukunda Meşru Savunma Kapsamında Uygulanabilirliği Üzerine Düşünceler, Fasikül, Şubat, 469-482.

ERGÜNE, Elif; DEMİREL, Muhammed (2020). Müteaddit Cinsel Saldırı Mağduru Kadının "Muhtemel Cinsel Saldırıya" Binaen Faili Öldürmesine İlişkin "Çelişen" İki Yargıtay Kararının Değerlendirilmesi, in: Prof. Dr. Türkan Rado'nun Anısına Armağan, Ed. Prof. Dr. Abuzer Kendigelen, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 723-737.

NADİR, İlkay (2023). Türk Ceza Hukuku Bakımından Örselenmiş Kadın Sendromu. Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi.

İçindekiler

1 Meşru savunma ve unsurları

2 Avrupa ve Anglo-Sakson hukuku

1. Meşru Savunma ve Unsurları

Peru Ceza Kanunu

Madde 20
3. Kendisinin veya başkasının hakkına yönelmiş haksız bir saldırıya karşı kendini savunan kişinin işlediği fiiller nedeniyle ceza verilmez, saldırı mevcut ya da gerçekleşmek üzere olduğu sürece ve savunma, olayın koşullarına göre makul bir şekilde yapılmışsa.

Savunma aracının orantılılığı incelenmez. Failin savunmada öldürücü güç kullanmasına izin verilir.

1. Meşru Savunma ve Unsurları

Saldırı:

- Saldırının haksız olması
- Saldırının bir hakka yönelik olması
- Savunmayı yapanın saldırıyı kışkırtmamış olması
- Mevcut veya gerçekleşmek üzere olması

Savunma:

- Savunmada zorunluluk bulunması
- Kişi, kendini savunmak için makul bir araç kullanmalıdır, ancak bunun orantılı olması gerekmez. Bu nedenle, savunma aracı saldırı aracıyla aynı olmak zorunda değildir.

1. Meşru Savunma ve Unsurları

1. Saldırının mevcut olmadığı, çünkü kişinin uyuyor veya savunmasız olduğu iddia edilmiştir.

2. Saldırı mevcut olsa bile, savunma gerekli görülmemektedir çünkü mağdurun, saldırgana karşı kendini savunmak için daha az zararlı yolları kullanabileceği, örneğin otoritelere şikayette bulunabileceği düşünülmektedir.

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

LARRAURI, Elena (2008). *Aile İçi Şiddet ve Meşru Savunma: Hukukun Erkeklere Yönelik Uygulamasına Dair Bir Örnek.* Kadınlar ve Ceza Hukuku. Aile İçi Şiddet, BdeF Yayınevi, Buenos Aires.
LARRAURI, Elena (2008). *Violencia doméstica y legítima defensa. Un caso de aplicación masculina del derecho.* Mujeres y sistema penal. Violencia doméstica. Editorial BdeF, Buenos Aires, 41-94.

LARRAURI, Elena (2008). *Şiddet Gören Kadınlar Neden Şikayetlerini Geri Çekiyor?.* Kadınlar ve Ceza Hukuku. Aile İçi Şiddet, BdeF Yayınevi, Buenos Aires.
LARRAURI, Elena (2008). *¿Por qué las mujeres maltratadas retiran las denuncias?. Mujeres y sistema penal.* Violencia doméstica. Editorial BdeF, Buenos Aires, 95-132.

ELENA LARRAURI

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

Elena Larrauri, Barselona Üniversitesi profesörü, Ceza Kanunu'nun yalnızca mevcut bir saldırıyı değil, aynı zamanda gerçekleşmek üzere olan bir saldırıyı da kabul ettiğini belirtmektedir. Yazar, bir kişinin saldırının başlamasını beklemesini gerektiren bir yaklaşımın mantıksız olduğunu söylemektedir.

ELENA LARRAURI

2. Avrupa ve Anglo-Sakson hukuku

Larrauri'ye göre, kadınların maruz kaldığı haksız saldırılar, bu kadınlar sürekli olarak kötü muameleye uğradıkları için kesin bir tehlikedir.

Profesör, bu argümanın reddedilmesinin sebebinin, haksız saldırının her zaman fiziksel olduğu yanlış anlayışına dayandığını belirtmektedir. Larrauri'ye göre bu gerekli değildir ve şiddete maruz kalan kadınlar, tehlikenin farkında olduklarından, bu farkındalıkları göz önünde bulundurulmalıdır.

ELENA LARRAURI

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

Ayrıca, Larrauri, sürekli olarak kötü muameleye uğrayan kadınların sürekli bir saldırı altında olduklarını savunmaktadır. Bu saldırı yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda psikolojik de olabilir. Profesör, doktrinin sürekli eylemler halinde meşru savunmayı kabul etmesi nedeniyle, kadınların eşlerini öldürmesinde de meşru savunmanın bir gerekçe olarak kabul edilebileceğini belirtmektedir.

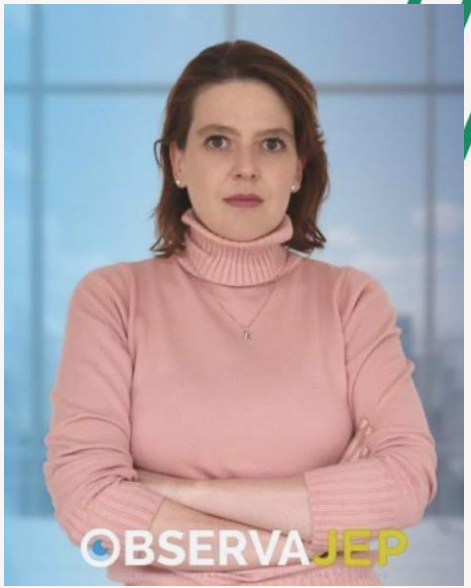

ELENA LARRAURI

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

CORREA FLORES, María Camila (2017). Karşılaşma Olmayan Durumlarda Meşru Savunma: Tiranın Ölümü. Los Andes Üniversitesi, Kolombiya.

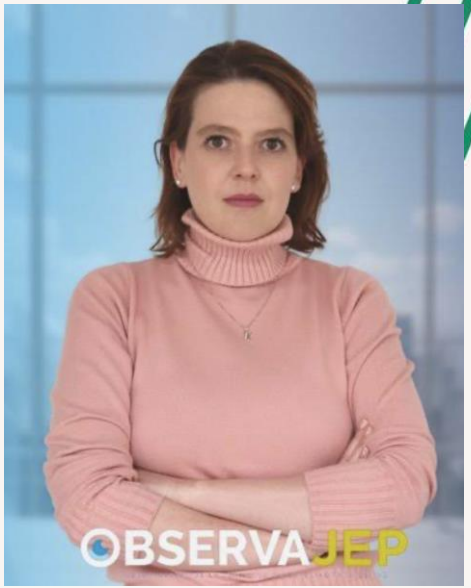
CORREA FLORES, María Camila (2017). Legítima defensa en situaciones sin confrontación. La muerte del tirano. Universidad de Los Andes, Colombia.

MARÍA CAMILA CORREA

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

Correa, meşru savunmanın, onun "kurban üzerinde sürekli şiddet kontrolü" olarak tanımladığı durumlarda uygulanabileceğini belirtmektedir. Yani, saldırganın kadına karşı sistematik fiziksel veya psikolojik şiddet kullanarak ona korku salması ve onu tamamen kontrol altına almayı hedeflemesi durumudur.

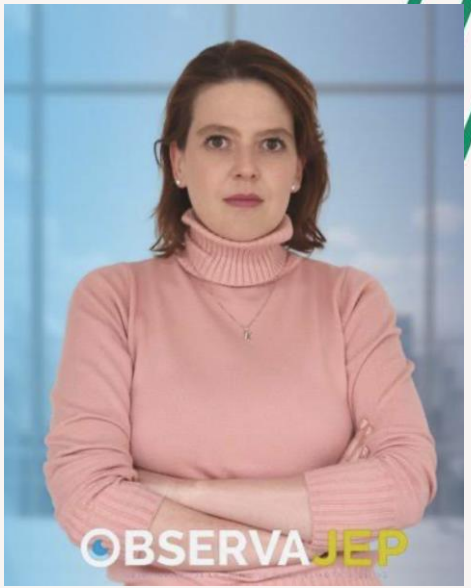

MARÍA CAMILA CORREA

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

Correa'ya göre, bu tür durumlarda kadına yönelik saldırı haksızdır çünkü saldırganın şiddet eylemleri suç teşkil etmektedir; örneğin:

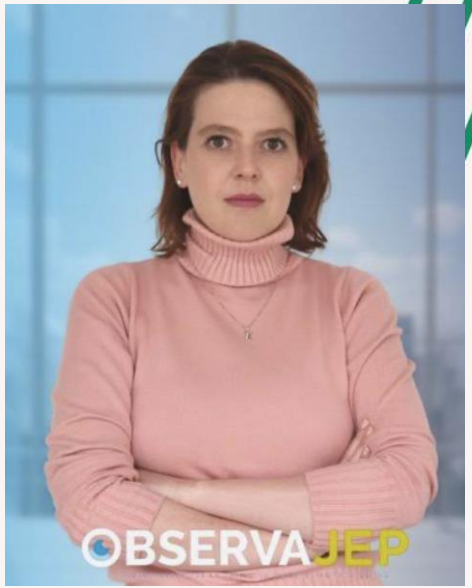
- Fiziksel yaralanmalar,
- Kadın cinayetine teşebbüs,
- Kadınların evden çıkmalarını engellemek, saldırgana karşı şikayette bulunmalarını engellemek, ailelerinden ve arkadaşlarından yardım almalarını önlemek amacıyla yapılan tehditler,
- Cinsel saldırı, çünkü bu kadınlara partnerlerini cinsel olarak tatmin etme görevi yükleniyor.

MARÍA CAMILA CORREA

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

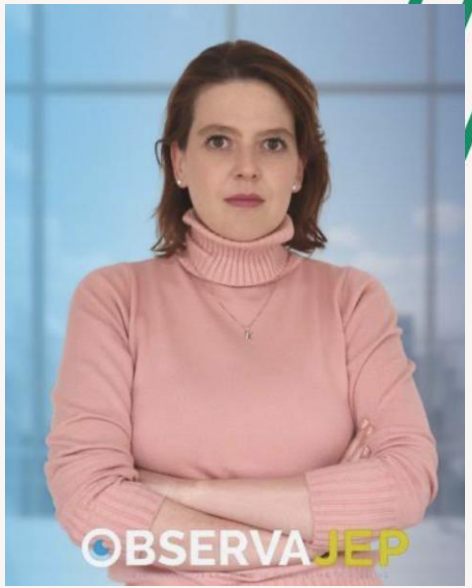
Ayrıca, saldırı hala günceldir çünkü yukarıda belirtilen suçlar, kurbanın fiziksel, psikolojik veya cinsel bütünlüğüne, hatta özgürlüğüne yönelik sürekli bir saldırıdır. Correa, bu görüşe karşı çıkanların, sadece fiziksel bir karşılaşma olması durumunda mevcut bir saldırının var olduğunu savunduklarını belirtmektedir. Ancak, sürekli şiddet vakalarında karşılaşmalar bazen fiziksel olur, bazen ise olmaz. Bu, saldırının var olmadığı anlamına gelmez.

MARÍA CAMILA CORREA

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

Savunmada zorunluluk bulunması konusunda, profesör, bu kadınların korkudan ötürü özgürlüklerinden yoksun olduklarını ve bu nedenle evlerinden ayrılmalarının beklenemeyeceğini hatırlatmaktadır. Ayrıca, istatistikler, kadınlar şikâyette bulunduklarında şiddetin daha da arttığını göstermektedir. Birçok kadının, şikâyette bulunduktan sonra öldüğü çeşitli vakalar bulunmaktadır. Öte yandan, bu kadınlardan ailelerinden ya da arkadaşlarından yardım istemelerinin de beklenemeyeceğini, çünkü eşlerinin onları ailelerinden ve arkadaşlarından uzaklaştırdıklarını ifade etmektedir.

MARÍA CAMILA CORREA

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

Avrupa kökenli hukukla karşılaştırıldığında, Anglo-Sakson hukukunda meşru savunma, kişinin, saldırganın kendisine karşı haksız bir saldırı olduğuna ve savunma eyleminin gerekli olduğuna dair mantıklı bir inanç taşıması durumunda oluşur.

2. Avrupa ve Anglo-Sakson hukuku

Anglo-Sakson hukukunda, çalışmamda incelediğim vakalarla ilgili olarak meşru savunma uygulaması konusunda iki temel eleştiri bulunmaktadır.

İlk olarak, saldırının mantıklı bir şekilde inançla algılanabilmesi için, saldırının gerçekleşmesi ya da gerçekleşme ihtimalinin olması gerekir. Ancak, kadının eşi uyuyor veya savunmasız olduğunda, bu öğe mevcut olmayabilir.

İkinci eleştiri, Anglo-Sakson hukukunda, savunmada zorunluluk öğesinin, makul bir kişinin standartlarına göre değerlendirilmesi gerektiği ve bu durumda, eğer saldırgan kadına saldırmıyorsa, o zaman güncel bir saldırı olmadığı sonucuna varılacağıdır.

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

İlk yanıt, örselenmiş kadın sendromunun incelenmesidir. Bu sendrom, ilk kez Lenore Walker tarafından 1977'de sunulmuştur. Walker'a göre, bir kadın, şiddet mağduru olduğunda, tek seçeneğinin saldırgana ölümcül bir darbe vurmak olduğuna inanır ve bu yüzden onu öldürmeye karar verir. Yani, örselenmiş kadın sendromu, kadının kendisini savunmasının başka bir yolu olmadığına dair mantıklı bir inanç oluşturur.

LENORE E. WALKER

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

CATHARINE McKINNON

İkinci yanıt, **Catharine McKinnon** adlı profesör tarafından verilmiştir. Profesör, mantıklı inançların, sıradan bir kişinin perspektifinden değerlendirilemeyeceğini, çünkü bu yaklaşımın ceza hukukunda erkek egemen bir bakış açısına dayandığını savunmaktadır. McKinnon'a göre değerlendirme, kadınların perspektifinden yapılmalıdır. Çünkü şiddet gören bir kadının fiziksel bir saldırıya karşı kendi başına direnmesi kolay değildir.

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

Henüz yaptığım literatür taraması başlangıç seviyesinde olsa da, günümüzde ABD'de hakimlerin bu son pozisyonu (bazı eklemelerle birlikte) daha yaygın bir şekilde kullandığı izlenimini edindim. Ayrıca, günümüzde, bu argümana **Kale Doktrini**nin analizinin de eklendiğini ve bu doktrinin, kadına geri çekilme yükümlülüğü yüklenemeyeceğini, çünkü şiddet olaylarının evde gerçekleştiğini öne sürdüğünü düşünüyorum.

2. Avrupa ve Anglo-Sakson Hukuku

ÖRSENLENMİŞ KADIN SENDROMU

Şiddet mağduru kadınların öğrenilmiş çaresizlik ile istismarcılardan kaçmaları neredeyse imkansızdır. Bu yüzden, bu kadınların saldırganlarını öldürmek için gerekli gücü nasıl buldukları bir soru işaretidir.

Örselenmiş kadın sendromu, bir tür travma sonrası stres bozukluğudur, bu nedenle hukuka aykırılık aşamasında değil, kusurluluk aşamasında incelenmelidir.

Eğer örselenmiş kadın sendromu kadının zihinsel durumunu etkiliyorsa, o zaman eşine karşı gösterdiği şiddetli tepki (onu öldürmesi), makul olmayan bir tepki olarak görülebilir. Ancak, kadının bulunduğu bağlamda bu tepki makuldür.

Teşekkürler

